

Ontwerpbesluit

Stichting Faunabeheereenheid Gelderland
Wassenaarweg 40
6843 NW ARNHEM

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-001055

Onderwerp

Goedkeuren fbplan, verlenen ontheffing knobbelzwaan

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 10

Datum ontheffing

3 mei 2023

Zaaknummer ontheffing

2023-001055

Locatie

Werkgebied Faunabeheereenheid
Gelderland

Activiteit

Wet natuurbescherming: Goedkeuren
faunabeheerplan knobbelzwaan en verlenen
ontheffing schadebestrijding knobbelzwaan.

Geachte heer, mevrouw,

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Stichting Faunabeheereenheid Gelderland (hierna: FBE), hierna te noemen de aanvrager, van 17 januari 2023, om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb).

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 17 januari 2023 ontvingen wij een aanvraag van de FBE voor de goedkeuring van het faunabeheerplan knobbelzwaan 2023-2029 (hierna: fbplan) en bijhorende aanvraag om ontheffing.

De ontheffing wordt aangevraagd voor het verbod van artikel 3.1 lid 1 en lid 4 Wnb voor het opzettelijk te storen en doden van de knobbelzwaan dit ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren (art. 3.3, 4^e lid onder b 3° Wnb).

Verder wordt op grond van het bepaalde in artikelen 3.13, lid 1 t/m 4 en 3.9 eerste lid a t/m b Besluit natuurbescherming, in samenhang met artikel 3.25, eerste lid Wnb, wordt aangevraagd:

- Hagel (verjagen) en kogelgeweer (doden);
- Honden, niet zijnde lange honden;

De FBE wil de ontheffing begrenzen door een quotum van 2 knobbelzwanen per verjaagactie in te stellen, hierdoor wordt gewaarborgd dat er geen afbreuk plaats kan vinden van de staat van instandhouding.

Daarnaast wil de FBE de volgende begrenzingen doorvoeren:

- Afschot alleen vanaf de 3e dag verjagen mogelijk;
- Alleen afschot als het groepen met meer dan 10 knobbelzwanen betreft;

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-001055

Blad

2 van 10

- Geen schadebestrijding in ganzenrustgebieden;
- Geen schadebestrijding als het een gemengde groep vogels betreft;
- Enkel schadebestrijding toegestaan op het schadeperceel;
- Gebruik van een kogelgeweer met minimaal een kaliber .22 Hornet.

Tot slot vraagt de FBE vraagt ontheffing aan voor de volgende wildbeheereenheden (hierna: WBE's): Brummen, Gendringen-Bergh, IJsselvallei, Midden Betuwe, Neder Betuwe, Nijkerk e.o., Noord West Veluwerand, Oldebroek/Oosterwolde, Over Betuwe Oost, Stroomgebied Voorsterbeek en Zuid-Veluwe (West).

Toetsingskader faunabeheerplan

Gelet op artikel 3.12 Wnb dient een fbplan aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- a. Bevat passende en doeltreffende maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade aangericht door in het wild levende dieren;
- b. Onderbouwd door trendtellingen van de populaties van in het wild levende dieren in het gebied waarop het fbplan van toepassing is;
- c. Het horen van de in het FBE werkgebied werkzame WBE's over de inhoud van het plan.

Toetsingskader ontheffing

Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. Zij is nodig, geredeneerd vanuit de wettelijk erkende belangen die zijn genoemd in artikel 3.3 vierde lid van de Wnb, zoals bijvoorbeeld ter voorkoming van schade aan gewassen;
- c. De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort, of; er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan).

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

Gelet op artikel 3.12 lid 7 Wnb.

Het door de Stichting Faunabeheereenheid Gelderland op 17 januari 2023 ingediende "Faunabeheerplan knobbelzwaan 2023-2029" GOED TE KEUREN voor een looptijd van zes jaar gerekend vanaf de datum van het definitieve besluit op de aanvraag.

EN

gelet op artikel 3.3 lid 4 onder b 3° van de Wnb,

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Stichting Faunabeheereenheid Gelderland, Wassenaarweg 40 te Arnhem.

Voor het opzettelijk verstoren en doden van knobbelzwaan.

En voor het gebruik van de middelen en methoden, op grond van het bepaalde in artikel 3.13 Besluit natuurbescherming (hierna: Bnb), in samenhang met artikel 3.25, eerste lid Wnb en artikel 3.9 Bnb lid 1 onder a en b:

- Geweren,
- Honden, niet zijnde lange honden.

VOORSCHRIFTEN

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wnb de volgende voorschriften verbonden.

Algemene voorschriften

De algemene voorschriften (A t/m E) en begrippenlijst bij ontheffingen aan de Stichting Faunabeheereenheid Gelderland, zoals deze van toepassing zijn op het moment dat van de ontheffing gebruik wordt gemaakt, zijn van toepassing en worden als herhaald en ingelast beschouwd. Deze zijn te raadplegen op de website www.faunabeheereenheid.nl/gelderland/publicaties.

Reikwijdte

De ontheffing geldt voor het werkgebied van de FBE Gelderland, binnen de in dit besluit genoemde WBE's.

Specifieke voorschriften**F** PERIODE

1. Deze ontheffing is geldig tot 6 jaar na de datum van het definitieve besluit.
2. Afschot is toegestaan van zonsopgang tot zonsondergang ter voorkoming van schade aan gewassen van 1 januari t/m 30 april.

G GEBIED

1. Schadebestrijding voor knobbelzwaan toegestaan voor het werkgebied van een wildbeheereenheid (WBE) waarvan is vastgesteld dat daar belangrijke schade (€500) is ontstaan. In Bijlage I zijn toegestane WBE's vernoemd.
2. Aan het schadebestrijdingsgebied op verzoek van de FBE tussentijds het werkgebied van een WBE worden toegevoegd als daarvoor belangrijke schade, zo bepaald in opdracht van BIJ12 Faunazaken, is getaxeerd voor knobbelzwanen. Deze wijziging is gepubliceerd op de website van de FBE (www.faunabeheereenheid.nl/gelderland/PUBLICATIES). Als er een WBE wordt toegevoegd wordt deze nieuwe lijst ter kennisgeving naar de provincie gestuurd.
3. Rustgebieden en Natura 2000 Vogelrichtlijngebieden:
  - a. Schadebestrijding is niet toegestaan van 1 november tot 1 april in door GS aangewezen ganzenrustgebieden.
  - b. Binnen Natura 2000 Vogelrichtlijngebieden is schadebestrijding niet toegestaan wanneer andere trek- en overwinterende Natura 2000 doelsoorten (waarvan de instandhoudingsdoelstelling niet van is bereikt) worden verontrust en indien de handeling strijdig is met het betreffende Natura 2000 beheerplan.
  - c. Schadebestrijding is niet toegestaan van 1 februari tot 1 april in de gepubliceerde Omgevingsvisie en/of Natuurbeheerplan van de provincie Gelderland aangewezen weidevogelgebieden.

H MIDDELEN EN GEBRUIK

1. Schadebestrijding:
  - a. Voor een schadeperceel met door BIJ12 bepaalde kwetsbare gewassen minimaal twee door BIJ12 aanbevolen preventieve maatregelen (afweermiddelen) te zijn getroffen, waarvan één akoestisch en één visueel. Deze preventieve maatregelen moeten in het veld aanwezig zijn en in werking zijn alvorens verleende machtigingen gebruikt mogen worden. Ook het geweer wordt bij gebruik als akoestisch middel aangemerkt. Uitgezonderd hierin zijn de situaties vernoemd in voorschrift G3.
  - b. Op weide-, hooi- of graszaadpercelen met een gewas ouder dan 6 maanden is daarentegen menselijke aanwezigheid als preventie voldoende.
  - c. Schadebestrijding is alleen toegestaan voor de gewassen: grasland en wintergraan.
  - d. Schadebestrijding is alleen toegestaan op het schadeperceel zelf.
  - e. Schadebestrijding is alleen toegestaan als een groep met meer dan 10 knobbelzwanen betreft, hiervan dient een foto gemaakt te worden. Er mogen maximaal 2 dieren per actie worden gedood.
  - f. Schadebestrijding is niet toegestaan tot 1 april indien het een gemengde groep overwinterende vogels betreft.
  - g. Er dient, naast de in H4a vernoemde preventieve maatregelen, twee dagen actief verjaagd¹ (menselijk) te worden, dan is op de derde dag afschot toegestaan. Als dit niet afdoende is dient de bovenstaande procedure herhaalt te worden.
2. Als middel is toegestaan een hagelgeweer (enkel voor het verjagen) en een kogelgeweer (enkel voor het doden) conform de geldende wettelijke voorschriften.
  - a. Het minimum kaliber voor het kogelgeweer is .22 Hornet
3. Het gebruik van lokmiddelen en lokgeluiden is niet toegestaan.
4. Het gebruik van honden, niet zijnde lange honden is wel toegestaan.

---

¹ Met actieve verjaging wordt bedoeld: verjagen tot de knobbelzwanen opvliegen.

BEOORDELING VAN HET FAUNABEHEERPLAN

In de Wnb zijn een aantal voorwaarden gesteld waaraan een faunabeheerplan moet voldoen. Deze zijn hieronder getoetst.

- a. Bevat passende en doeltreffende maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade aangericht door in het wild levende dieren

In het fbplan knobbelzwaan, hoofdstuk 4.2 wordt er voldoende aandacht besteed aan mitigerende en/of preventieve maatregelen. Maatregelen als lasers, vlaggen/linten, nabootsen alarmroepen, behandelen eieren en landschapsbeheer worden hier besproken. Daarnaast wordt er in hoofdstuk 5 uitvoerig uitgelegd wat er in het verleden is ingezet aan maatregelen en welke maatregelen de aankomende beheerperiode worden beoogd.

- b. Onderbouwd door trendtellingen van de populaties van in het wild levende dieren in het gebied waarop het fbplan van toepassing is

In hoofdstuk 3 zijn de trendtellingen op provinciaal, landelijk en internationaal niveau uitgewerkt. Dit toegespitst voor broedvogels en niet-broedvogels en hiervoor zijn cijfers van Sovon gebruikt. Deze onderbouwing wordt voldoende geacht.

- c. Het horen van de in het FBE werkgebied werkzame WBE's over de inhoud van het plan

De WBE's zijn in mei en juni 2022 voor het concept plan in de gelegenheid gesteld om te worden gehoord. Er zijn drie inhoudelijke reacties geweest, deze zijn besproken en waar nodig door de FBE verwerkt.

Gelet op het voorgaande en in aanmerking genomen artikel 3.12 van de Wnb, hebben wij besloten dat het gevraagde faunabeheerplan voldoet aan de gestelde voorwaarden.

BEOORDELING VAN DE ONTHEFFINGSAANVRAAG

Aanleiding

De knobbelzwaan is een inheemse vogelsoort van groot formaat die zich niet snel laat verstoren. Het kost de knobbelzwaan immers veel energie om op te vliegen en te verplaatsen. Hierdoor kunnen er lokaal problemen ontstaan als er knobbelzwanen in groten getale verblijven op agrarische percelen. Knobbelzwanen veroorzaken vraatschade en verslemping van de bodem. Ten behoeve van de beperking van schade van knobbelzwanen die zijn beschermd op grond van het bepaalde in artikel 3.1 Wnb kunnen Gedeputeerde Staten een aanvullende ontheffing verlenen op grond van artikel 3.3, eerste en vierde lid Wnb. Een dusdanige ontheffing acht de FBE noodzakelijk.

Belang

In onderhavig geval wordt de ontheffing aangevraagd op basis van het volgende wettelijk erkende belang:

- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren.

BIJ12 Faunazaken registreert en coördineert de bedrijfsmatige schade veroorzaakt door vogels en zoogdieren. Zo ook voor de knobbelzwaan. In de onderstaande tabel 1 is de getaxeerde knobbelzwanenschade weergegeven (evenals hfst. 4 van het fbplan). Voor de beoordeling wordt er enkel gekeken naar de reguliere schade en niet de schade die automatisch getaxeerd is gezien in deze gebieden geen schadebestrijding toegestaan wordt.

Tabel 1 Totale getaxeerde bedrijfsmatige knobbelzwanenschade, opgesplitst naar automatische taxaties en reguliere schade. Een schadejaar loopt van 1 november t/m 31 oktober (Bron: BIJ12 Faunazaken)

Schadejaar	Automatische taxaties	Reguliere schade
2017	€ 142	€ 3.362
2018	€ 964	€ 424
2019	€ 4.911	€ 10.728
2020	€ 41.056	€ 5.637
2021	€ 49.302	€ 27.656
2022	€ 59.292	€ 20.521

De provinciale drempel voor het in aanmerking komen van ontheffing is gezet op €10.000 (Uitvoeringskader Fauna Gelderland (2018)). Sinds 2019 wordt er voldaan aan deze voorwaarde. Veruit de meeste schade betreft graslandschade, namelijk gem. 95% (93-100%). De overige schades zijn wintergraan schades, op één schade in 2021 van €67 na aan graszaad. Deze ontheffing is dan ook alleen toereikend voor graslandschade en wintergraan. Daarnaast vindt bijna alle schade plaats van januari t/m april, daarom heeft de FBE ook enkel voor deze maanden ontheffing aangevraagd.

Enkel de WBE's met schade hoger dan €500 mogen gebruik maken van deze ontheffing, omdat deze voldoende aan de voorwaarden gesteld in provinciaal beleid. Zie bijlage I hiervoor.

De knobbelzwanenschade is hiermee voldoende aangetoond. Er is derhalve voldaan aan de absolute voorwaarde dat sprake is van een wettelijk belang zoals genoemd in artikel 3.3 lid 4 b onder 3° van de Wnb.

Andere bevredigende oplossing

Schade kan (soms) voorkomen worden door de inzet van preventieve maatregelen. Op de website van BIJ12 Faunazaken is er een preventiekit ontwikkeld voor zwanen². Hier worden verschillende maatregelen benoemd, visuele en akoestische middelen of bijvoorbeeld knalapparaten. Ook in het fbplan (hoofdstuk 4.2) wordt hierbij stilgestaan. Echter, ondanks dat deze maatregelen de basis vormen is het vaak niet voldoende om schade compleet te voorkomen. Daarom kan de inzet van enkel deze preventieve maatregelen niet beschouwd worden als andere bevredigende oplossingen.

Wij volgen wel de lijn van de FBE om de nadruk te leggen op verjaging in deze ontheffing. Het doel is schade bestrijden en niet bestandsvermindering. Daarom dient er eerst twee dagen actief verjaagd te worden (verjagen tot de knobbelzwanen opvliegen) en mag er daarna pas dodelijk ingegrepen worden bij een groep groter dan 10 knobbelzwanen, en niet meer dan 2 te doden knobbelzwanen per actie.

Er wordt geen andere bevredigende oplossing gezien die hetzelfde direct verjagende effect heeft en er wordt daarom voldaan aan de voorwaarde.

Staat van instandhouding (SvI)

Wij hebben Arcadis in 2018 opdracht gegeven om de SvI van o.a. de knobbelzwaan in kaart te brengen³. Arcadis komt in dit rapport tot het oordeel dat de SvI van de knobbelzwaan in Nederland en Gelderland gunstig is. Dit geldt zowel voor het verspreidingsgebied, populatieomvang, kwaliteit leefgebied als toekomstperspectief. Door verbetering van de waterkwaliteit en de vernatting van het landschap is er voldoende kwalitatief leefgebied. De populatieomvang is al sinds ca. 2000 op landelijk niveau stabiel. De Gelderse trend bereikte in 2019 weer op hetzelfde niveau als 1990 (referentiekader), en is daarom stabiel te noemen. Dit is in lijn met de landelijk beoordeling van Sovon die ook de staat van instandhouding als gunstig beoordeeld⁴.

Doordat deze ontheffing gerichte schadebestrijding betreft in een begrensde periode en gebieden wordt er derhalve geen afbreuk gedaan aan de staat van instandhouding.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn toestemming van geluiddemper bij Justitie en toestemming voor gebruik geweer bij een eendenkooi door de kooiker.

ZIENSWIJZEN

Gedurende de periode van terinzagelegging kan eenieder schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

² <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/schade-voorkomen/module-zwanen/>

³ [https://gelderland.stateninformatie.nl/document/6515265/1/Arcadis De staat van instandhouding%2C factsheets voor 25 soorten in Gelderland %28PS2018-372%29](https://gelderland.stateninformatie.nl/document/6515265/1/Arcadis%20De%20staat%20van%20instandhouding%20factsheets%20voor%2025%20soorten%20in%20Gelderland%20PS2018-372%29)

⁴ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1520>

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-001055

Blad

9 van 10

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

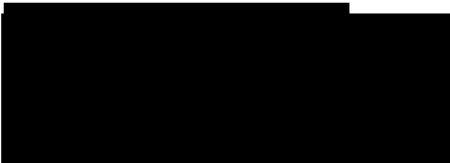
Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

De periode van terinzagelegging is te vinden onder de technische informatie van de kennisgeving. Deze kennisgeving is in te zien op de website van Overheid.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op gelderland.nl. U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Erik Steenbergen
Teammanager Vergunningverlening

Documentnummer(s) inzage stukken: 03845581, 03845583 en 03869407

Juridische grondslagen

Voor deze brief gelden:

- Algemene wet bestuursrecht
- Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-001055

Blad

10 van 10

BIJLAGE I

Schadebestrijdingsgebieden knobbelzwaan (peildatum: 1-12-2022). Ga naar www.faunabeheereenheid.nl/gelderland/PUBLICATIES voor de meeste actuele lijst van toegestane gebieden.

Wildbeheereenheden
Brummen
Gendringen-Bergh
IJsselvallei
Midden Betuwe
Neder Betuwe
Nijkerk e.o.
Noord West Veluwerand
Oldebroek/Oosterwolde
Over Betuwe Oost
Stroomgebied Voorsterbeek
Zuid Veluwe (West)